

Nr 17

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om en särskild försäljningsskatt på pornografiska tidskrifter m. fl. tryckalster.

(1:a avd.)

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 4, av herr *Björkänge*, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning av frågan huruvida en särskild försäljningsskatt kan åläggas pornografiska tidskrifter och andra sådana tryckalster i enlighet med vad i motionen anförts.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Frågan om införande av en särskild skatt för förströelsetidskrifter o. d. har vid åtskilliga tillfällen varit föremål för överväganden inom och utom riksdagen. Av vad därvid förekommit må här nämnas följande.

Vid 1948 års riksdag väcktes i anledning av den då framlagda propositionen med förslag till förordning om pappersskatt tre motioner i nu ifrågasvarande ämne. I de likalydande motionerna I: 183 och II: 298 yrkades att skatt måtte införas på sådana förströelsetidskrifter, som i dagligt tal kallas kolorerad veckopress. I motionen II: 365 hemställdes, att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till skatt å sådana veckotidskrifter av förströelsekaraktär, som till huvudsakligt syfte hade innehavarens ekonomiska vinning. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 48 ansåg sig bevillningsutskottet inte kunna tillråda, att en extra skatt å ifrågasvarande tidskrifter uttogs vid sidan av pappersskatten.

I två vid 1949 års riksdag väckta likalydande motioner, I: 26 och II: 25, hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning angående införande av skatt på s. k. kolorerad veckopress. Bevillningsutskottet, som avstyrkte bifall till motionerna i betänkande nr 40, förutsatte emellertid, att då Kungl. Maj:t framdeles upptog till övervägande frågan om avveckling av pappersbeskattningen, även spörsmålet om införandet av en särskild beskattning av förströelsetidskrifter skulle ägnas uppmärksamhet. I enlighet med utskottets hemställan lämnades motionerna av 1949 års riksdag utan åtgärd.

Bihang till riksdagens protokoll 1961. 7 saml. Nr 17

Frågan om en särskild skatt på tidskrifter behandlades jämväl av 1949 års *skatteutredning* i dess den 10 december 1949 dagtecknade betänkande rörande frågan om avveckling av de år 1948 beslutade extra konsumtionsskatterna. I nämnda betänkande förordade utredningen, att åtgärder vidtoges för att i samband med pappersskattens avveckling införa en särskild beskattning av tidskrifter med förströelsekaraktär i huvudsaklig anslutning till en inom kontrollstyrelsen upprättad promemoria i ämnet. Vid remissbehandlingen blev förslaget föremål för åtskillig kritik. Sålunda gjordes från remissinstansernas sida gällande, att den ifrågasatta tidskriftsskatten icke stode i överensstämmelse med tryckfrihetslagstiftningens grunder, att en objektiv gränsdragning mellan skattefria och skattepliktiga tidskrifter svårligen kunde uppnås och att skatten skulle medföra avsevärda försämringar för tidskriftsförlagen, författarna m. fl. Det närmare innehållet i kontrollstyrelsens promemoria, skatteutredningens förslag samt de däröver avgivna remissutlåtandena redovisas i proposition nr 193/1950 s. 5—9.

I ovannämnda proposition nr 193 till 1950 års *riksdag* framlades förslag till pappersskattens upphävande. Beträffande den ifrågasatta beskattningen av tidskrifter ansåg sig departementschefen, under erinran om den kritik som mött i denna fråga, icke beredd framlägga något förslag i ämnet.

I anledning av förenämnda proposition nr 193 framställdes i de likalydande motionerna I: 240 och II: 284 yrkande om införande av skatt på tidskrifter av förströelsekaraktär i enlighet med av 1949 års skatteutredning framlagt förslag. I sitt i anledning av berörda proposition och motioner avgivna, av riksdagen godkända betänkande nr 41 avstyrkte 1950 års bevillningsutskott yrkandet om införande av en beskattning av förströelsetidskrifter.

I de likalydande motionerna I: 221 och II: 437 vid 1954 års *riksdag* hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att frågan om beskattning av förströelsetidskrifter måtte bli föremål för prövning i samband med den då pågående utredningen rörande den indirekta beskattningen. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 22 erinrade bevillningsutskottet om att utredningsdirektiven för 1952 års kommitté för indirekta skatter icke lade hinder i vägen för kommittén att, om den fann anledning därtill, framlägga förslag om beskattning även av tidskrifter.

1952 års kommitté för indirekta skatter föreslog i sitt år 1957 avgivna betänkande angående den statliga indirekta beskattningen (SOU 1957: 13) att tidningar och tidskrifter skulle undantagas från skatteplikt. Därvid hade kommitténs ställningstagande bl. a. motiverats av att man hade att räkna med svärbemästrade problem vid gränsdragningen mellan vad som vore att anse som yrkesmässigt och icke yrkesmässigt utgivna publikationer. Med anledning av att särskild beskattning av förströelsetidskrifter vid skilda

tillfällen påyrkats, uttalade kommittén, att en sådan form av beskattning inte borde ifrågakomma med hänsyn till de tekniska svårigheterna och den betydande grad av subjektivitet, som måste komma att vidlåda urvalet av dylika tidskrifter.

I anledning av propositionen nr 162/1959 med förslag till allmän varuskatt samt bevillningsutskottets betänkande nr 60 och memorial nr 67 beslutade 1959 års riksdag, att tidningar och tidskrifter i princip skulle vara underkastade beskattning enligt förordningen om allmän varuskatt med undantag för allmänna nyhetstidningar och vissa personaltidningar. Genom beslut vid 1960 års riksdag utvidgades det skattefria tidskriftsområdet att omfatta även periodiska publikationer, som väsentligen framstår såsom organ för vissa sammanslutningar med huvudsakligt syfte att verka för ideella ändamål (proposition nr 163; bevillningsutskottets betänkande nr 80).

Av innehållet i *den föreliggande motionen* må här återges följande.

Den omfattande spridningen av pornografiska tidskrifter och andra sådana alster har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Även om man därvid i stort sett varit enig i uppfattningen om den skadliga inverkan sådana varor kan ha, liksom om det geschäftmakeri som ofta förekommer omkring dessa varor, måste det med hänsyn till tryckfrihetslagstiftningen anses omöjligt att vidta de åtgärder som i övrigt skulle vara önskvärda, nämligen ett allmänt förbud mot spridandet av dessa alster. Vad här sagts om de pornografiska tryckalstren kan i stort sägas gälla även den i många avseenden förråande ungdomslitteratur, som i stora upplagor sprids bl. a. i form av seriemagasin.

De invändningar, som ur tryckfrihetssynpunkt kan resas mot ett allmänt förbud för dessa tryck och skrifter, kan inte sägas äga samma giltighet för ingripanden av annan karaktär, t. ex. en särskild försäljningsskatt. Flera skäl talar dessutom för att en »chockartad» prishöjning på t. ex. 100—200 procent kan antas få samma effekt som ett totalförbud. Det är visserligen i båda fallen svårt att avgöra vilka varor som skall bli föremål för beskattning och vilka som inte skall bli det, men det ligger en principiellt viktig skillnad i att en extrabeskattning på vissa varor — i motsats till förbudslinjen — inte medför att de utesluts från marknaden och att ev. felaktiga ingripanden då också lättare kan rättas till. Man får alltså en viss »säkerhetsventil» till de mer eller mindre subjektiva värderingar som alltid måste ligga till grund för all censurverksamhet.

Problemen blir här snarast att jämföra med dem som gäller för punktbeskattning av vissa varor efter t. ex. lyx- eller umbärlighetsprincipen, och dessa problem har inte lett till att man avstått från sådan beskattning. En annan fördel med en kraftig försäljningsskatt, när förbudslinjen ur andra synpunkter inte kan tillgripas, är att den avsedda effekten skulle bli störst för barn och ungdom, de grupper man i första hand vill skydda.

Formerna för den beskattning som här föreslås bör självfallet bli föremål för närmare prövning. De administrativa kostnaderna för skatteindrivning och kontroll bör åtminstone i inledningsskedet täckas av de influtna skattemedlen. Prövningen av vilka varor beskattningen skall avse bör i princip kunna ske under de former, under vilka statens filmgranskningsnämnd bedriver sin verksamhet. Det bör också vara värdefullt att till denna verksamhet knyta en riklig målsmannarepresentation liksom också representeranter för olika folkrörelser.

Utskottet

I den föreliggande motionen har hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att frågan om en särskild försäljningsskatt på pornografiska tidskrifter och andra sådana tryckalster måtte bli föremål för prövning. Som motivering för yrkandet har framhållits den skadliga inverkan, som dylika tryckalster har, framför allt på barn och ungdom.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har spørsmålet om införande av en särskild skatt på förströelsetidskrifter varit föremål för överväganden i skilda sammanhang. Då riksdagen i anslutning till pappersskattens avskaffande hade att pröva motionsvis framställt yrkande om omedelbart införande av en beskattning av förströelsetidskrifter i enlighet med 1949 års skatteutrednings förslag i ämnet uttalades, att med hänsyn till de invändningar som rests mot utredningens förslag det torde vara uppenbart, att ett tillmötesgående av motionsyrkandet inte kunde komma i fråga. Det må vidare erinras om att 1952 års kommitté för indirekta skatter inte ansåg sig böra förorda en särskild beskattning av förströelsetidskrifter på grund av de tekniska svårigheterna och den betydande grad av subjektivitet, som måste vidlåda urvalet av dylika tidskrifter. Enligt förordningen om allmän varuskatt är fr. o. m. den 1 januari 1960 alla böcker, tidningar och tidskrifter i princip skattepliktiga. Från beskattning har endast undantagits allmänna nyhetstidningar, personaltidningar och periodiska publikationer, som utgör organ för vissa ideella organisationer. Undantagen från skatteplikt har därvid begränsats till vad som av skattetekniska skäl ansetts möjligt.

Utskottet delar motionärens uppfattning att det genom den alltmer ökade försäljningen av sådana tidskrifter och tryckalster, som avses i motionen, kan föreligga risk för skadliga verkningar bland barn och ungdom. Vid ställningstagandet till spørsmålet huruvida ingripande bör ske beskattningssvägen i syfte att förhindra tidskrifternas spridning, måste emellertid beaktas de gensagor som rests mot en särbeskattning av förströelsetidskrifter och liknande. Sålunda har bl. a. invänts, att en beskattning av ifrågavarande slag inte kan anses stå i överensstämmelse med grunderna för vår tryckfrihetslagstiftning och att en objektiv gränsdragning mellan

skattefria och skattepliktiga tidskrifter svårligen kan göras. Dessa invändningar gäller även det nu aktuella, mera begränsade tidskriftsområdet. Med hänsyn härtill och då i motionen inte framförts några väsentligt nya synpunkter, anser sig utskottet inte kunna förorda, att frågan om en särskild försäljningsskatt på vissa tidskrifter ånyo blir föremål för utredning. För att komma till rätta med det i motionen aktualiserade spørsmålet bör i stället andra åtgärder än ingripanden beskattningsvägen övervägas.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till utredningsyrkandet i motionen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motionen II: 4 av herr Björkänge om en särskild försäljningsskatt på pornografiska tidskrifter m. fl. tryckalster
icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson, Spetz, fröken Ranmark, herrar Gustaf Elofsson, Söderquist, Yngve Nilsson och Wärnberg; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Kollberg, Nilsson i Svalöv, Engkvist, Magnusson i Borås, Asp, Andersson i Essvik, Stenberg och Fällidin.

Reservation

av herr *Gustaf Elofsson*.